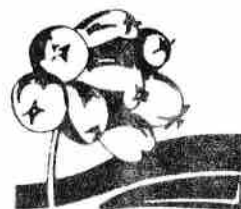

De Rosdoek

nr 45

heemkundige studiekring
De Acht Zaligheden

heemkundige studiekring
de acht zaligheden

D E R O S D O E K

Aflevering 45

september 1987

verschijnt 4x per jaar

Redactieadres: Th. van der Aalst, Ganzestraat 17,
5527 CA Hapert, tel. 04977-1671.

Administratie: C.H.M. Witmer, Nijverheidslaan 16,
5506 EE Veldhoven.

Redactieteam:

Th. van der Aalst, Ganzestraat 17, Hapert.
H. Backbier, Heike 6, Vessem.
J. v.d. Biggelaar, Kerkstraat 13, Wintelre.
J. v. Hout, Oude Provincialeweg 15, Hapert.
H. Huijbers, Weverstraat 10, Steensel.
A. Kockx, De Pottenbakker 44, Veldhoven.

De volgende Rosdoek verschijnt in december 1987.

Copy wordt ingewacht tot uiterlijk 1 november 1987 op het adres van de redactie.

Van de bestuurstafel.....

Nog enkele dagen en we maken ons op voor het feest van ons 40-jarig bestaan. Reeds in vorige nummers van onze Rosdoek is hierop Uw aandacht gevestigd. Graag wil ik in dit nummer even stilstaan bij het gebeuren op zich.

Veertig jaren heemkunde in de Kempen. Met o.m. Den Bosch, Oisterwijk, Tilburg, Oosterhout en Eindhoven was onze Kring een der eersten in de rij.

Vanuit het eerste kringbestuur zijn met name Mej. M.C. v. Hoof en G. Beex, eertijds beiden uit Hoogeloon, nog steeds lid.

Met ook de anderen, waarvan de heer P. van Eijndhoven de eerste kringvoorzitter was, zijn zij met het werk van de heemkunde in de Zaligheden begonnen. Vooral met betrekking tot de archeologie hadden zij "de wind mee". Wat een activiteiten zijn er, goeddeels door het werk van de Kring, ook op wetenschappelijk terrein niet ontwikkeld.

De grote pionier op dit gebied, en later provinciaal archeoloog, G. Beex, thans erelid van de Kring, verdient hiervoor blijvend erkenning en waardering.

Er werd gepubliceerd over onze streek en niet uitsluitend over archeologie.

Aandacht werd gevraagd voor en gevestigd op het ontstaan en de ontwikkeling van het landschap, de dorpen, onze huidige gemeenten, voor het doen en laten van de mensen, de folklore, de gebouwen, kerken, molens en boerderijen.

Dit gebeurde o.m. ook door middel van lezingen, excursies, tentoonstellingen, cursussen enz.

In dit kader is het dat de heer A.D. Kakebeeke jarenlang heel veel voor onze Kring heeft betekend.

Door zijn enorme kennis en de vele contacten heeft hij in het kringbestuur altijd een voor-

name plaats ingenomen.

Naar buitenuit, is ontelbaar vele malen ge-adviseerd over zaken die relatie hadden met de algemene heemkunde, dit zowel aan de gemeentebesturen, organisaties en particulieren. Het ledental steeg in de loop van de tijd van 63 - bij de oprichting - naar ruim 200 thans. Middels het kringperiodiek De Rosdoek - reeds 13 jaargangen - worden de leden op de hoogte gehouden van de weder- en wetenswaardigheden van binnen en buiten de Kring. Een goed contactmiddel.

Binnen het geheel van Brabants Heem heeft de H.S.K. de Acht Zaligheden altijd haar partij goed mee kunnen blazen. Ook dat stemt tot tevredenheid en geeft genoegdoening.

Voeg bij dit alles ook de waarden van de onderlinge contacten en vriendschappen die er tussen de leden onder elkaar en in relatie naar andere Kringen enz. ontstonden en bleven, en ieder zal ervaren van welke betekenis: 40 jaren De Acht Zaligheden, is geweest.

Met veel voldoening mogen we terugzien op alles wat werd bereikt. Dankbaar voor het vele dat we samen, met en voor elkaar konden doen. In piëteit gedenken wij al degenen, bestuurs- en gewone leden, die dit feest hier niet meer mee kunnen vieren. Die intussen het tijdelijke met het eeuwige wisselden.

Met het oog op de toekomst - op naar de 50 - wens ik de Kring veel activiteiten toe, haar leden enthousiasme en inzet om verder uit te bouwen wat voor 40 jaren werd begonnen. Oerle 4 augustus 1987.

Uw voorzitter,
Th. v.d. Ven.

Uit armoede op het dievenpad.
De lotgevallen van de Steenselse bende.

vervolg

5. De buit

De buit bestaat uit geld en sieraden, eetwaren en kleren. Voor die tijd de meest waardevolle spullen die men in huis heeft. Bij het geld gaat het vaak om guldens. Daarnaast is er sprake van een Louis d'Or, van kronen, Zeeuwse rijksdaalders, schellingen of zestehalven. Bij sieraden gaat het om gouden kruisjes, ringen, zilveren beugels, schoengespen en zakhorloges. Geld en sieraden werden door de inbrekers slechts in beperkte mate aangetroffen. Een afgesloten kistje of lessenaar breekt men ter plaatse open. Omdat dit in het donker gebeurt, kan Joost de Rooy nog wel eens een beurs in zijn zak laten glijden, waarvan hij de inhoud niet met zijn maten hoeft te delen. Veel vaker gaat het alleen om eetwaren. Zijden spek, ponden boter, worst, varkenskoppen, aardappels, brood, vaten rogge en zakken koffiebonen horen tot de buit. Eetwaren zijn voor de bende niet zo riskant als sieraden, ze worden gebruikt voor eigen consumptie. Daarnaast zijn de inbrekers ook gevoelig voor kleren en stoffen. Er is bijv. sprake van "een blauwe lakense mansrok en enige manshempden, een blauw jak en een vest, een jagtbuis, een camisool, een lange binnenbroek, een vrouwe halsdoek, een kalminke, een blauw blommetje, een roode flemnis". Ook stukken fluweel of trijp, ellen linnen en schoenen worden meegenomen. Opmerkelijk is dat men ook hoeden meeneemt (8).

Tenslotte worden door de gebroeders Smolders ook paarden meegenomen. Piet Smolders neemt een keer mutserden hout mee.

6. Verkoop van de buit.

Met name de sieraden en de goederen zoals trijp

en koffiebonen tracht men te verkopen. De gebroeders Smolders en Hendrik Koenen verkopen koffiebonen, die ze in Helgteren van een kar hebben gestolen, aan een winkelier in Zonhoven voor 30 kronen. Bartel Smolders verkoopt 50 pond koffiebonen aan een winkelier te Bladel voor ruim 50 gulden. Joost de Rooy verklaart dat Hendrik Koenen een zilveren beugel aan hem heeft teruggevraagd om hem aan een jood in Eindhoven te verkopen. De stukken fluweel of trijp, die Joost de Rooy bij Piet Bogers in de Weebosch van zolder haalt (+ 1799), verkoopt hij in Turnhout voor 70 gulden. Na de inbraak bij Thomas Dorus Driessen te Acht beleent Coob van de Weijer de zilveren schoengespens bij zijn broer Hannes voor 5 gulden; een gouden kruis en knop worden door Geertruij de Rooy, zuster van Joost verkocht voor 5 gulden in Turnhout. Jennemie van de Poel geeft toe, dat de zilveren beugel die aan haar wordt getoond, dezelfde is die zij heeft verkocht aan de Eindhovense zilversmid van Oss. Een andere niet met name genoemde zilversmid heeft een gouden hartje van haar gekocht. Een zilveren beugel, waarvan Jennemie zegt, dat ze deze 20 jaar geleden, toen ze in Gorinchem als diestmeid woonde, bij een zilversmid op de Hoogstraat aldaar heeft gekocht, blijkt in 1796 in Schoonhoven gemaakt te zijn door de meester zilversmid Willem Vervat. Vooral de gestolen sieraden worden na hun arrestatie o.a. door schout Pieter Bolsius uit Eersel opgespoord. Van de gestolen kleren weten we minder behalve dat ze door Hendrik Koenen en Joost de Rooy op de Bredase kermis worden gedragen.

7. Het verraad van Hendrik van Ham

Op 14 november 1804 stapt Hendrik van Ham naar de schepenen en schout civiel van het schoutambt Eindhoven, Antoon van Baer. Hij is verge-

zeld van Pieter Bolsius schout civiel van het schoutambt Eersel. Men zegt hem "genade en straffeloosheid" toe, vanwege "medeplichtigheid van het openbaren en denonceren van complotten van misdadigers ten dienste van Justitie".

Vervolgens onthult Hendrik van Ham de toedracht en namen van de bendeleden, die betrokken waren bij de inbraak bij Willem Poppelmond te Breugel en bij Cornelis Timmermans te Hoogeloon. Ook vertelt hij, dat men hem nog voor een aantal andere inbraken heeft gevraagd, doch dat hij dit geweigerd heeft.

Op 26 november wordt Hendrik van Ham voor de commissarissen van de Hoge Vierschaar verhoord. Aanwezig zijn G.B. Verheijen en Van Heurn, commissarissen. Opnieuw beschrijft hij nauwkeurig de inbraak bij Willem Poppelmond te Breugel en bij Cornelis Timmermans te Hoogeloon. De commissarissen gaan er vanuit dat de bende op een groot aantal plaatsen in Brabant actief is geweest. Deze zaak kan niet door de plaatselijke schout en schepenen worden behandeld. De Hoge Vierschaar in Den Bosch wordt belast met het opsporen, verhoren en vonnissen van de bende.

Joost de Rooy en Coob van de Weijer worden op 26 nov. 1804 aan een verlopig verhoor onderworpen. Schout Pieter Bolsius neemt bendeleden gevangen en vervoert hen op 30 nov. op karren naar Eindhoven (9). Vervolgens worden ze naar Den Bosch gebracht en in de Gevangene Poorte gevangen gezet.

8. De verhoren

De gevangenen worden verhoord in de Gevangene Poorte in den Bosch voor 2 of 3 commissarissen van de Hoge Vierschaar in aanwezigheid van een griffier die de verhoren schriftelijk vastlegt. Meester A. van Hanswijk, Hoogschout van Stad en Meyerij, heeft de leiding van het onderzoek. Joost de Rooy, Coob van de Weijer, Hendrik Koenen, Piet en Bartel Smolders en Johanna en Jan

nemie van de Poel ontkennen aanvankelijk de feiten over de inbraken, die door getuigenverklaringen van o.a. Hendrik van Ham, Elisabeth Driessen-van Rooy uit Acht en Jan Baptist Panken uit Duizel bekend zijn geworden. De jonge Gerard van de Weijer, zoon van Coob, bekent tijdens verhoren op 24 dec. 1804, 8 febr. en 12 maart 1805 reeds alle inbraken, waarbij hij betrokken is geweest. Het is niet onwaarschijnlijk dat hem ook vrijspraak van vervolging is toegezegd. Uiteindelijk komt het bij hem niet tot een veroordeling.

Op 8 maart 1805 bekent Piet Smolders, ook Hendrik Koenen legt op 8 maart een volledige bekentenis af. Op 19 maart gaat Joost de Rooy na zes eerdere verhoren door de knieën. Daarmee is er overtuigend veel belastend materiaal tegen de bende verzameld en hun lot is daarmee bezegeld. De verklaringen worden door de benedeleden ondertekend. Joost de Rooy, Bartel en Piet Smolders tekenen met een kruisje. Hendrik Koenen, Coob en Gerard van de Weijer met hun naam.

In hoeverre lichamelijke of geestelijke pressie op de verdachten is uitgeoefend weten we niet. Uit de verhoren klinkt een grimmige sfeer door. Wellicht hoeven de duimschroeven niet gebruikt te worden, omdat de verdachten met veel belastende feiten worden geconfronteerd. Waarschijnlijk om vast te stellen wat hun precieze aandeel in de inbraken is geweest worden Gerard van de Weijer, Bartel Smolders en Johanna van de Poel op 12 april 1805 nogmaals verhoord.

Van een aantal inbraken komt overigens niet aan het licht of de Steenselse bende erbij betrokken is geweest o.a. bij Paulus de Backer in het buurtschap "den Hoek" te Knegsel en in de kerk van Wintelre.

9. Het vonnis

Op 3 mei 1805 wordt het vonnis over de man-

nelijke leden van de bende uitgesproken door de Hoge Vierschaar onder leiding van president Hugo Bouvier en in aanwezigheid van alle commissarissen. Op 7 mei worden de vrouwen veroordeeld.

De rechtbank acht een groot aantal inbraken bewezen. Over afpersing of bedreiging van personen wordt niet gesproken. Zelfs inbraken waarvan het juiste tijdstip niet meer bekend is, omdat ze reeds jaren geleden hebben plaatsgevonden, worden in het vonnis opgenomen. Stelen en roven met huisbraak zijn de punten waarop het vonnis is gebaseerd. In overeenstemming met het Placcaat van 18 maart 1773 (?) zal het vonnis anderen "te voorbeeld en afschrik moeten zijn" en er zal streng gestraft moeten worden.

Bekentenissen van de benedeleden worden mede in het vonnis betrokken, dat uitgesproken wordt namens "het Bataafse Volk".

De uitspraak zal de benedeleden de laatste hoop ontnemen. Als eerste zal Hendrik Koenen "door den Meester van de Scherpen Gerechte worden gestraft, dat de dood er op volgt". Vervolgens komen Piet Smolders, Coob van de Weijer en Joost de Rooy aan de beurt. Joost de Rooy, de leider, moet de executie van drie kornuiten aanschouwen. Dan is hij zelf aan de beurt.

Ook Bartel Smolders moet met de strop om de hals het ophangen van 4 benedeleden meemaken. Hij zal dan strengelijk worden gegeseld en voorts gebrandmerkt. Daarna zal hij 25 jaar in een tucht- of werkhuis ergens in de Republiek moeten doorbrengen. Vervolgens wordt hij uit Brabant verbannen.

Jennemie van de Poel zal door de Meester van de Scherpen Gerechte strengelijk worden gegeseld, 12 jaar in het tuchthuis moeten verblijven en de rest van haar leven buiten Brabant moeten blijven. Johanna van de Poel wordt eveneens gegeseld en krijgt 48 uren om Brabant

te verlaten.

Daarnaast worden de bendeleden in de kosten van het proces en in de "mise van Justitie" veroordeeld, hetgeen betekende dat hun schamele bezittingen verkocht worden.

Op 10 mei 1805 vinden de executies plaats.

10. Samenvatting

De Steenselse bende werd in het licht van de huidige rechtspraak uitermate zwaar gestraft voor een aantal diefstallen met inbraak. Een dergelijk vonnis kunnen we alleen maar begrijpen als we het plaatsen in de tijd waar het zich afspeelde. Brabant kende toen niet alleen armoede, maar het werd ook geteisterd door een relatief groot aantal bendes en individuen, die de streek onveilig maakten (2). Bedelaars, gedroste soldaten en werkzoekenden trokken langs de wegen. Het justitiele apparaat was gebrekkig, het aantal gens d'armes beperkt. Men kon geen antwoord geven op de vele delicten die plaatsvonden. De roep om een hardere aanpak was algemeen. Op dat moment viel hun de Steenselse bende zomaar in handen. Een mooie gelegenheid om eens daadkrachtig op te treden. Onder deze omstandigheden werd de Steenselse bende gevonnist. De droevige afloop kennen we.

Mat Theunissen, Knegsel.

Referenties

1. C. Rijken "Geschiedenis van Oerle". Bewerkt en uitgegeven door J.F.C.M. Bijnen in 1977.
2. H.F.J.M. van den Eerenbeemt. "Van mensenjacht en overheidsmacht" in Bijdragen tot de geschiedenis van het zuiden van Nederland. XVIII. Uitgave Stichting Zuidelijk Historisch Contact Tilburg 1970.
3. Ook in sagenboeken over Noord-Brabant en in het Eindhovens Dagblad d.d. 24-12-1986 treft men verhalen aan over de Steenselse bende, die voor een deel op fantasie berusten.

4. In de processtukken over de Steenselse bende neemt men het niet zo nauw met de juiste schrijfwijze van namen en met de juiste leeftijd van de verdachten. Er wordt bijv. beurtelings gesproken over Smolders en Smulders.
5. Op een lijst van "het bescheijd anno 1801" komt een Peter Smolders voor, die volgens de verpondingsboeken 1781 zo'n 16 percelen bouwland en weiland bezat en in het buurtschap "den Hoek" in Knegsel woonde. Waarschijnlijk gaat het om de vader of oom van de Piet en Bartel Smolders. Vlg. een mededeling van H. Huijbers zijn Hendrik Koenen en Jennemie van de Poel in 1792 naar Knegsel verhuisd. Kennelijk bleven ze daar maar een korte tijd.
6. Bartel Smolders liet zich op de Bladelse markt beetnemen door "een vingerhoed-speelder". In een poging om het verloren geld weer terug te krijgen, gaat hij wat hardhandig te werk, hetgeen hem op een aanklacht komt te staan van twee personen uit Riethoven.
7. Vlg. aanwijzende tafels van het kadaster 1832 sectie F, Knegsel.
8. Het meenemen van hoeden door de Steenselse bende zou er op kunnen duiden, dat men zich in navolging van andere bendes op een bepaalde manier wilde uitdossen. In dezelfde tijd opereerde o.a. de Brabantse, Hollandse en Meersener bende en die van Schinderhannes. Vooral de hoofdman van zo'n bende kleepte zich op een speciale manier.
9. Uit het verhoor van Hendrik Koenen op 3 jan 1805 blijkt dat hij pas op nieuwjaarsdag 1805 is opgepakt en op 2 jan naar den Bosch is vervoerd. De reden hiervoor is waarschijnlijk dat aanvankelijk alleen de inbraken bij Willem Popelmond te Breugel en bij Thomas Dorus Driessen te Acht bij justitie bekend waren. Hendrik Koenen was daarbij niet betrokken.

TABEL
OVERZICHT VAN DE INBRAKEN EN DE BETROKKENHEID VAN DE BENDELEDEN.

	1	2	3	4	5	6	7	8
Bendeleden	Joost de Rooy	Jacobus v/d Weijer	Gerardus v/d Weijer	Hendrik Koenen	Piet Smolders	Bartel Smolders	Johanna v/d Poel	Jennemie v/d Poel
Inbraak bij								
A Willem de Groot Veldhoven	X	X						
B Hendrik Smets Veldhoven	X	X						
C Theodorus v. Deursen Borkel	X	X	X					
D Willem van Gerven Veldhoven	X	X						
E Thomas Dorus Driessen Acht	X	X	X					
F Johannes Merks Woensel	X	X						
G Jan Dielis v/d Meerakker Neerwetten	X	X						
H Jacobus Hoogers Westerhoven	X	X						
J Jan Bijnen Waalre	X	X					X	X
K Hendrik Bekkers Knegsel	X			X				
L Michiel Schampers Riethoven	X			X				
M Jan van Brakel Schadewijk	X			X				
N Anthony Verouden Bostel	X			X				
O Willemijn van Lieshout Woensel	X			X				
P Wed. Paulus Leemans Gilze	X			X				
Q Uitweide te Waalwijk					X			

Jasper

vervolg

	1	2	3	4	5	6	7	8
Bendeleden	Joost de Rooy	Jacobus v/d Weijer	Gerardus v/d Weijer	Hendrik Koenen	Piet Smolders	Bartel Smolders	Johanna v/d Poel	Jennemie v/d Poel
Inbraak bij								
R Jan Fijen Riethoven					X			
S Francis den Drayer Bergeijk					X			
T Anthony Verhoeven Steensel	X							
U Piet Bogaers Weebosch	X							
V J. Verhagen Hilvarenbeek						X		
W Jan Faas Houthalen						X		
X Johannes Gerrit de Kort Vucht						X		
Y Cornelis Timmermans Hoogeloon					X	X		
Z Joseph v/d Laar Liempde						X		
I Smits Knegsel	X			X				
II Willem Poppelmond Breugel	X	X	X		X			
III Cornelis Timmermans Hoogeloon	X				X	X		
IV Hendrik Bekkers Knegsel				X	X	X		
V Anthony Willems Thijs Verhagen Breugel	X	X						
VI Chris Merx Best	X	X						
VII Wed. van Rooy Nederwetten	X	X						
VIII bij herberg te Helgteren				X	X	X		

@ de inbraken gecemd boven dubbele streep komen in het vonnis voor.

LEDENLIJST VAN DE HEEMKUNDIGE STUDIETRING
DE ACHT ZALIGHEDEN 1987.

Hr. A. Antonis, Bergeijk.
Hr. J. Biemans, Bergeijk.
Hr. H. Franken, Bergeijk.
Hr. H. Hartsuijker, Bergeijk.
Hr. J. Hees, Bergeijk.
Hr. A. Dirks, Bergeijk.

Hr. P. Schoone, Bergeijk.
Hr. F. Theuws, Bergeijk.
Hr. J. Theuws, Bergeijk.
Hr. D. Vangeluwe, Bergeijk.
Hr. M. Wijnen, Bergeijk.

Hr. C. Baselmans, Bladel.
Hr. v.d. Boom, Bladel.
Mevr. v.d. Boom, Bladel.
Hr. p. v. Schie, Bladel.
Hr. G. Smetsers, Bladel.
Mevr. M. Smetsers, Bladel.

Mevr. A. Castelijns, Casteren.
Hr. J.A. Broeders, Duizel.
Hr. C. Fokker, Duizel.
Mevr. Kooreman-Woudstra, Duizel.
Mevr. C. v. Leersum, Duizel.
Hr. R. Muller, Duizel.
Mevr. Muller, Duizel.
Mevr. A. Rijken, Duizel.
Hr. W. Zaalberg, Duizel.
Mevr. R. v.d. Ven, Duizel.

Hr. H. v. Aalst, Eersel.
Mevr. Coppens-Wijnen, Eersel.
Hr. C. Cornelissen, Eersel.
Mevr. Cornelissen-Stokman, Eersel.
Hr. J. Corsten, Eersel.
Mevr. Duparc-Maas, Eersel.
Hr. H. Claassen, Eersel.
Hr. P. v. Gisbergen, Eersel.
Hr. W. v. Es, Eersel.
Mevr. A. v. Es-Zwart, Eersel.

Hr. J. v.d. Hart, Eersel.
Hr. F. v.d. Hurk, Eersel.
Mevr. v.d. Hurk-Jacobs, Eersel.
Hr. P. Jansen, Eersel.
Mevr. A. de Jong, Eersel.
Hr. A. Kakebeeke, Eersel.
Mevr. Kakebeeke-v. Woerkum, Eersel.
Hr. B. Hoogers, Eersel.
Mevr. Hoogers, Eersel.
Hr. J. Pompen, Eersel.
Mevr. Pompen, Eersel.
Mevr. A. Kruijsen-Westerlaken, Eersel.
Mevr. R. Kruijsen, Eersel.
Hr. F. Kruseman Aretz, Eersel.
Mevr. Kruseman Aretz-Laukamp, Eersel.
Hr. W.J. Kox, Eersel.
Hr. H. Kwinten, Eersel.
Mevr. Kwinten-Heeren, Eersel.
Hr. H. Langbroek, Eersel.
Hr. W. Maas, Eersel.
Mevr. H. Maas-Bayens, Eersel.
Mevr. T. Moors, Eersel.
Hr. J. Schiebroek, Eersel.
Hr. H. Schoutsen, Eersel.
Hr. C. Scheepers, Eersel.
Hr. B. Sebregts, Eersel.
Mevr. J. Sibille-Op Hey, Eersel.
Mevr. M. Spaapen, Eersel.
Hr. A. Spoorenberg, Eersel.
Mevr. Spoorenberg, Eersel.
Hr. J. Stevens, Eersel.
Hr. H. Strijbos, Eersel.
Mevr. Strijbos, Eersel.
Hr. P. Timmermans, Eersel.
Mevr. Verhagen-Nieuwenhuize, Eersel.
Hr. P. v. Woerkum, Eersel.
Hr. K. Westerhof, Eersel.

Hr. Th. v.d. Aalst, Hapert.
Hr. J. v.d. Assum, Hapert.
Hr. F. Appels, Hapert.
Mevr. P. Appels-v-d- Borne, Hapert.
RK Basisschool De Regenboog, Hapert.

Mevr. R. Beljaards, Hapert.
Hr. J. Castelijns, Hapert.
Mevr. Driessen-Sterke, Hapert.
Hr. J. v. Hout, Hapert.
Hr. E. Kerssens, Hapert.
Mariaschool, Hapert.
Hr. W. v. Nuenen, Hapert.
Mevr. J. v. Nuenen-v. Oers, Hapert.
Hr. J. v. Olmen, Hapert.
Mevr. C. v.d. Put, Hapert.

Hr. J. Bolkenstein, Hoogeloon.
Hr. L. v.d. Borne, Hoogeloon.
Mevr. v.d. Borne, Hoogeloon.
Hr. P. Gooskens, Hoogeloon.
Mevr. M. v. Hoof, Hoogeloon.
Mevr. J. Pluijms, Hoogeloon.

Hr. J. Boerjan, Hooge Mierde.
Mevr. M. Rijken, Hooge Mierde.

Hr. P. Barten, Knegsel.
Hr. W. v. Dooren, Knegsel.
Hr. A. v.d. Heijden, Knegsel.
Hr. P. Naastepad, Knegsel.
Hr. M. Theunissen, Knegsel.

Mevr. R. v.d. Heijden-v.d. Laar, Luyksgestel.
Mevr. M. Sengers-v.d. Oever, Luyksgestel.

Hr. W. v. Gompel, Reusel.
Hr. J. Imants, Reusel.
Hr. A. Jansen, Reusel.
Hr. W. Jansen, Reusel.
Hr. W. Lavrijsen, Reusel.
Hr. G. Maas, Reusel.
Hr. J. Martens, Reusel.
Mevr. Martens-Deneef, Reusel.
Mevr. Walboomers-Berends, Reusel.

Hr. J. Das, Riethoven.
Hr. W. Das, Riethoven.
Hr. F. v. Gent, Riethoven.
Hr. H. Knoops, Riethoven.
Hr. G. Linsen, Riethoven.
Hr. J. Neder-Helman, Riethoven.

Mevr. R. Tops-Vrijsen, Riethoven.
Mevr. A. Tijssen, Riethoven.
Hr. G. Willems, Riethoven.
Hr. C. d. Wit, Riethoven.

Hr. H. Corvers, Steensel.
Hr. H. Huijbers, Steensel.
Hr. M. v.d. Krieken, Steensel.
Hr. M. Sijbers, Steensel.
Mevr. Sijbers, Steensel.
Hr. J. Wintermans, Steensel.

Hr. M. v. Amelsfoort, Veldhoven.
Mevr. v. Amelsfoort-Dirks, Veldhoven.
Hr. J. v. Asperen, Veldhoven.
Mevr. v. Asperen-den Haan, Veldhoven.
Hr. A.C.J. Berg, Veldhoven.
Hr. Th. Kuijpers, Veldhoven.
Hr. J. Bieze, Veldhoven.
Mevr. Bieze, Veldhoven.
Mevr. J. Braspenning, Veldhoven.
Hr. J. Bressers, Veldhoven.
Mevr. Bressers, Veldhoven.
Hr. J. v. Deijck, Veldhoven.
Hr. H. v. Harderwijk, Veldhoven.
Hr. A. v. Berkel, Veldhoven.
Mevr. Janmaat, Veldhoven.
Hr. J. v. Kessel, Veldhoven.
Hr. A. Kockx, Veldhoven.
Hr. C. de Kuijper, Veldhoven.
Hr. A. Louwers, Veldhoven.
Hr. K. Louwers, Veldhoven.
Mevr. Louwers-Jansen, Veldhoven.
Mevr. D. Naeije, Veldhoven.
Mevr. K. Nellen, Veldhoven.
Mevr. E. v. Nuenen, Veldhoven.
Hr. P. Rombouts, Veldhoven.
Mevr. M. v. Stiphout, Veldhoven.
Hr. J. Schnijder, Veldhoven.
Mevr. Schnijder, Veldhoven.
Mevr. A. Sidler, Veldhoven.
Hr. J. Vegter, Veldhoven.
Hr. H. v.d. Ven, Veldhoven.
Hr. Th. v.d. Ven, Veldhoven.

Mevr. J. v.d. Ven-v. Gerwen, Veldhoven.
Mevr. M. Versantvoort, Veldhoven.
Hr. E. Vinkeborg, Veldhoven.
Hr. C. Vlas, Veldhoven.
Hr. A. Verspaandonk, Veldhoven.
Hr. J. v. Vlokhoven, Veldhoven.
Mevr. v. Vlokhoven-v.d. Zande, Veldhoven.
Hr. H. v.d. Vondervoort, Veldhoven.
Hr. C. Witmer, Veldhoven.
Mevr. J. Witmer-v. Asperen, Veldhoven.
Hr. C.E. Weesie, Veldhoven.

Mevr. J. v. Aken-v. Ham, Vessem.
Hr. H. Backbier, Vessem.
Hr. H. Durinck, Vessem.
Hr. P. v.d. Linden, Vessem.
Mevr. v.d. Linden-v. Dingen. Vessem.
Mevr. C. Neutkens-v. Aken. Vessem.
Hr. M. v. Zoeren, Vessem.
Hr. A. Marien, Vessem.

Hr. S. Dijs, Westerhoven.

Hr. J. v.d. Biggelaar, Wintelre.
Hr. W.C. Kerkhofs, Wintelre.
Hr. A. Klessens, Wintelre.
Hr. J. Legius, Wintere.
Hr. H. Hoogers, Wintere.
Hr. W. Raymakers, Wintelre.

Hr. G. Alewijns, Eindhoven.
Hr. G. Beex, Geldrop.
Mevr. Bierens de Haan-Hoetink, Waalre.
Hr. A.H. Marien, Valkenswaard.
Hr. A. v.d. Made, Dongen.
Hr. E. Goossens, Son.
Hr. J. v.d. Heijden, Best.
Hr. J. v.d. Heijden, Amsterdam.
Hr. W. Jacobs, Valkenswaard.
Hr. A. v. Leeuwen, Nijmegen.
Hr. J. v. Nuenen, Borne.
Hr. J. Paridaens, Rotterdam.
Hr. Peijnenburg, 's Hertogenbosch.
Hr. L. Schats, Oosterhout.
Hr. A. Tilborghs, Dommelen.
Hr. J. v. Twisk, Waalre.
Hr. B. v.d. Wijk, Eindhoven.

Van de boekenplank:

Woordenboek der Nederlandsche volksnamen van planten (1907)/ door H. Heukels; opn. uitgeg. met inl. van H.J.T.M. Brok.
Utrecht: Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 1987.
332 p. ISBN 90-5011-004-5 ISSN 0169-5355.
1e dr.: 1907 (Natuurhistorische bibliotheek van de Ned. Natuurhist. Ver.; nr. 41).

Tilburg, eens de wolstad van Nederland: bloei en ondergang van de Tilburgse wollenstoffen-industrie/ door P.J.M. van Gorp.
Eindhoven: Bura Boeken, 1987.
335 p. ISBN 90-6404-019-2. Prijs f 45,--.
(Monografiën van het Nederlands Documentatiecentrum van de Stichting Nationaal Industrie-museum; dl. 2)

Begraven in en rond de Grote Kerk van Breda/ door M.W. van Boven.
Aalsmeer: Luyten, 1987.
59 p. ISBN 90-6416-137-2. Prijs f 15,--.

De kerken van Hoogstraten (België)/ door P. Hannes.
Aalsmeer: Luyten, 1987.
72 p. ISBN 90-6416-133-X. Prijs f 15,--.
Bevat geschiedenis en architectuur van kerken en begijnhof.

De pauselijke banvloek: een geestelijk wapen in de middeleeuwse politiek/ door Fred Kloek.
Amsterdam: Aramith, 1987.
139 p. ISBN 90-6834-027-1. Prijs f 29,90.
Ook verschenen als proefschrift Utrecht.

Een roes van vrijheid: kermis in Nederland/ door G.H. Jansen.
Meppel: Boom, 1987.
468 p. ISBN 90-6009-699-1. Prijs f 49,50.

Nederland in het Holoceen/ door W.H. Zagwijn.
Haarlem: Rijksgeologische Dienst, 1986.
46 p. ISBN 90-12-05239-4. Prijs 24,50.

Vrijen en trouwen: van de Middeleeuwen tot heden/ door Chris Vandenbroecke.

Amsterdam: Elsevier, 1986.

245 p. ISBN 90-6982-003-X. Prijs f 37,50.

De Nederlanden in de late Middeleeuwen/ door

D.E.H. den Boer en W. Marsilje.

Spectrum, 1987.

ca. 336 p. ISBN 90-274-1748-2. Prijs f 39,90.

Geschiedenis van de school in Nederland: vanaf

de late Middeleeuwen tot heden/ door E.P.

Booy en P.I.F.M. Boekholt.

Van Gorcum, 1987.

ca. 260 p. ISBN 90-232-2260-1. Prijs ca. f 42,50.

Heemtuinen/ door D. van Raalte.

Terra, 1987.

ca. 160 p. ISBN 90-6255-319-2. Prijs ca. f 49,90.

Bevat beschrijving van alle Nederlandse heemtuinen.

Het bossenboek: bossen en ruigten vroeger en nu/ door T. van Wijlen.

Zomer en Keuning, 1987.

192 p. ISBN 90-210-0673-1. Prijs f 49,90.

Jubeljaar 1987 St. Jan de Doperkerk Oerle:

wetenswaardigheden uit het bestaan van de 75-jarige parochiekerk van Oerle 1912-1987/ samengest. door J.F.C.M. Bijnen.

Oerle: Parochie St. Jan de Doper, 1987.

88 p. ISBN 90-8001041-3. Prijs f 15,--.

(Bijdragen tot de geschiedenis van de Gemeente Veldhoven; dl. 1)

Copyright: J.C.F.M. Bijnen, Clementinalaan 2, 5507 NG Oerle.

Een heilig huisken: de H. Kruiskapel te Luyksgestel/ door Jean Coenen, Wies van Leeuwen en Jan Erftemeijer.

Luyksgestel: Stichting 'Vrienden van het Heilig Kruis, 1987.

48 p. Prijs f 12,50 excl. verzendkosten.

Besteladres: Gemeentehuis Luyksgestel t.a.v. dhr. van den Dungen.

Jubileumboek hengelsportvereniging 'Ons Vermaak' te Bergeijk/ samengest. door J.J. Biemans, J. Schaepman, H. Bloemen e.a.

Bergeijk: Hengelsportvereniging 'Ons Vermaak', 1987.

Prijs f 20,-- excl. verzendkosten.

Besteladres: J. Biemans, Kervelstraat 6, Bergeijk.

Op de laatste 3 genoemde uitgaven wil ik wat nader ingaan omdat ze onderwerpen uit ons werkgebied behandelen die onze aandacht waard zijn en op oordeelkundige wijze zijn verzorgd. Jacques Bijnen heeft bij gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Oerlese parochiekerk een goed verzorgd en geïllustreerd boekje samengesteld, dat samen met het eerder verschenen archeologisch onderzoek naar zijn voorgangers (Rosdoek 41, blz. 15) een uniek beeld geeft van de geschiedenis van een onzer dorpskerken en de parochie. Voorts houdt het nog een belofte voor de toekomst in daar het verschenen is als nr. 1 in de serie 'Bijdragen tot de geschiedenis van de Gemeente Veldhoven', waarbij wij hem en zijn medewerkers alle succes toewensen.

De geschiedenis van de Luyksgestelse H. Kruiskapel is zowel historisch als kunsthistorisch op aansprekende wijze door drie vakmensen weergegeven. Ze geeft zeer goed aan dat het kleinere monument zijn plaats die het met name in de afgelopen decennia dreigde te verliezen, een grove veronachtzaming is geweest. In dit kader heeft onze kring met het boekje 'Langs 's Heren wegen' van 1984, een signaal gegeven dat door de Stichting 'Vrienden van de Kapel van het H. Kruis' op unieke wijze is ten uitvoer gelegd.

De Bergeijkse hengelsportvereniging heeft met haar jubileumuitgave tevens een goed stuk streekhistorisch werk verricht, door ook aandacht te besteden aan het kweken van vis ter plaatse en een beschrijving van de natuurlijk =

omgeving van haar vislocatie de Beken en de Liskes.

Tweeduizend jaar geschiedenis van Noord-Brabant/ door K. Jansma, Meindert Schoor e.a. Leeuwarden: Inter-Combi van Seijen, 1987. 576 p. Prijs f 85,--.

Verhalen uit de Meierij: een bonte verzameling over het 'lieve leven' in Den Bosch en omstreken/ eindred. José Grosfeld e.a. Bussum: Michon, 1987. 156 p. ISBN 90-6761-009-7 Prijs ca. f 25,--.

Bergen op Zoom gebouwd en beschouwd: studies over stad en stadsbeeld/ m.m.v. R. Meischke e.a. Alphen aan den Rijn: Canaletto, 1987. 220 p. ISBN 90-6469-567-9. Prijs f 48,50.

Monumentenzorg: centrale voorzieningen gewenst?/ door N.J.M. Nelissen en C.L.F.M. de Vocht. 's Gravenhage: Staatsuitgeverij, 1987. 212 p. ISBN 90-12-05512-1. Prijs f 35,--.

Fietstochten in de wijde omgeving van Eindhoven. Dwarsstap, 1987. 48 p. + 4 kaarten. ISBN 90-6168-983-X. Prijs f 19,50.

Groene gids voor Noord-Brabant/ door S. Dijkhuizen e.a. Zomer en Keuning, 1987. ca. 112 p. ISBN 90-210-1033-X. Prijs f 24,90. Toeristische wegwijzer.

Begijnen in de Lage Landen/ door W. Tepe. Aalsmeer: Luyten, 1987. 120 p. ISBN 90-6416-131-3. Prijs f 24,50.

H. Huijbers.

Een tragisch ongeval te Casteren.

Een weinig gebruikt, doch interessante bron welke in het archief van iedere gemeente te vinden is, vormt het register van processen-verbaal van de burgemeester. Volgens artikel 79 van het Reglement op het Bestuur ten Platte Lande in de provincie Noord-Brabant van 1825: "zal de burgemeester van alle bijzondere voorvallen in de Gemeente, hetzij misdaden, overtredingen, besmettelijke ziekte, brand, overstroming, hagelslag, en al wat niet tot den dagelijkschen loop van zaken behoort dadelijk berigt doen aan den Gouverneur". Voor dit doel moest de burgemeester ook een register bijhouden. In deze registers staan dan ook voorvallen opgetekend, die het dorpsleven in de eerste helft van de negentiende eeuw aardig typeren. De dorre ambtelijke proces-verbaal-stijl van de latere tijd is nog niet ingeburgerd. De gebeurtenissen worden nog in de meer levende stijl van het gesproken woord, nauw aansluitend bij de onmiddellijke weergave van de getuigen, opgetekend. Dit levert tal van aardige schetsen op. Wellicht kan een vergelijking gemaakt worden met de geschilderde ex-voto's uit vooral buitenlandse kapellen. In naïef-realistische stijl wordt daar het dagelijks leven uitgebeeld. De taferelen laten de reactie zien van gewonen mensen op ongelukken, rampen, oorlog en ziekte en door hun ongekunstelde originaliteit ontroeren ze de toeschouwer. Ter illustratie hiervan de optekening door burgemeester Meyer van een tragisch ongeval welke plaats vond op 3 oktober 1840. Hendrik Schots, oud 12 jaar, als schaapherder in dienst van Jan Castelijns, was 's morgens onder een karrevracht mest gestikt. Volgen we het relaas van de landbouwers Jan Castelijns en Jan Coolen. "Gemelde Castelijns had dien morgen zoo als meermalen gebeurde in den stal mist gehakt en

het jonkske dat mist met een os en stortkar naar den akker laten voeren, en vermits dit Jonkske de nodige sterkte niet bezat om de kar naar beneden te laten, ten einde het mist in hoopjes daar afte trekken, had hij bevorens achter onder eene burrie twee krammen doen aanbrengen waarin een hefboom wierd gestoken door welk middel de stortkar met zeer weinig drukking naar beneden ging zonder echter geheel te kunnen omstorten wijl zulks door den hefboom zoodra deze met het eene einde op den grond rustte wierd belet, op deze wijze had dit de vorige dagen zeer goed gegaan doch ditmaal was de hefboom terwijl de nog volle kar wierd neder gelaten door een of ander toeval gebroken en het Jonksken door de gehele vracht overstelpt en bedolven. Jan Coolen deze morgen in dien omtrek mede mist rijdende vond de os van voorn. Castelijns zonder voerman en de neergestorte mistkar stil op den akker staan, en kreeg dit ziende eenig kwaad vermoeden, verliet zijne kar en ging zien wat er gebeurd was, bij den voormelden hoop komende zag hij eene hand en een gedeelte van een arm onder de mist uitstekende, ontdeed het Jonksken van het om hem liggende mist er riep vervolgens geen leven in hem bespeurende genoemde Jan Castelijns welke het lijkje van den akker haalde in huis bragt en het zelve in een warm bed legde zonder enig teeken van leven te ontwaren." De Heel en Vroedmeester Pieters wonende te Bladel kon slechts dood door verstikking constateren. Het ongeluk te Casteren in het jaar van de troonsafstand van Koning Willem I is bepaald onbeduidend te noemen, maar onder verschillende gezichtspunten aansprekelijker dan het rumoer rond een grondwetsherziening. Het verbaal is door de direkte zeggings en éénvoud van weergave een aandoenlijk verhaal geworden.

H. Raap.